

Mötesanteckningar

Möte i användarrådet för demokratistatistik 2026-04-14

Närvarande:

Henrik Ekengren Oscarsson, ordförande, Göteborgs universitet (GU)
Paula Blomqvist, Kulturdepartementet
Björn Kullander, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
Helena Bengtsson, Gota media
Thomas Hvitfeldt, Brottsförebyggande rådet (Brå)
Anna Nyqvist, Valmyndigheten
Kalina Lindahl, Riksdagens utredningstjänst (RUT)

Från SCB:

Thomas Helgeson, SSA/BL/LD
Marie Lideus, SSA/BL/LEDN
Karolina Eriksson, SSA/BL/LD
Jonas Olofsson, SSA/BL/LD
Johan Eklund, SSA/UE/ENK

Frånvarande:

Fredrik Furtenbach, Sveriges radio (SR)
Gissur Erlingsson, Linköpings universitet (LiU)
Sofia Zere, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

1. Mötet öppnas. Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes utan invändningar.

2. Informationsrunda – aktuell information från rådets ledamöter och SCB

Paula Blomqvist, Kulturdepartementet, informerade om att regeringen har avsatt medel för valdeltagandeinsatser i budgetpropositionen (Prop. 2025/26:1). Bland annat ska MUCF anordna skolval, riksdagspartierna har tilldelats särskilda medel för informationsinsatser inför de allmänna valen 2026 och SCB har fått i uppdrag att genomföra en

valdeltagandestudie, vilken ska avrapporteras i maj 2027. Valsedelkommittén, som är parlamentariskt sammansatt, har lämnat delbetänkandet 710 miljoner skäl till reformer (SOU 2026:2) som är en utvärdering av dagens valsedelssystem.

Björn Kullander berättade att SKR har mycket fokus på valets genomförande, där de bland annat stödjer valnämnderna. SKR har även lanserat en valportal och ett nytt verktyg för visualisering av förtroendevalda. Det finns även filmer om förtroendevalda i anslutning till valportalen. Dagen efter användarrådsmötet har SKR sin demokratidag, där flera av användarrådets ledamöter medverkar.

Kalina Lindahl berättade att läget lugnar ner sig lite för RUT inför valet med färre och kortare puckar. Det har hållits en "valskola" i riksdagsförvaltningen som varit uppskattad, där bland annat Valmyndigheten har medverkat. Man har också haft mycket uppdrag om partistöd och partifinansiering. Internt håller man också på att ta fram en interaktiv visualisering av budget och skuggbudget, möjligen öppnas den upp för allmänheten längre fram.

Helena Bengtsson berättade att hon förberett ett 70-tal lokala artiklar, baserat på valdeltagande på RegSO-nivå. Tillgång till liknande statistik på valdistriktsnivå skulle vara väldigt uppskattat. Hon följer också hur partierna uppdaterar partiernas kandidatlistor och det är mycket aktivitet. Andra planer efter valet är att kolla var partier har starkast fästen, mm. Det sker mycket förberedelser innan valet för att det ska bli snabba artiklar efter.

Thomas Hvitfeldt berättade att det är mycket fokus på politikernas trygghetsundersökning (PTU), bland annat ska Brå berätta om resultaten på SKR:s demokratidag. Man planerar också för nästa års undersökning. En fundering är att yngre förtroendevalda är mer utsatta för hot och våld, men att det i dagsläget inte görs någon undersökning bland ungdomsförbunden. Det finns tankar på att genomföra en förkortad undersökning bland ungdomsförbunden men det kräver att de samarbetar och delar med sig av kontaktuppgifter. I så fall skulle antagligen insamling ske parallellt med ordinarie PTU.

Anna Nyqvist berättade att det är högt tryck på Valmyndigheten inför valet. Partierna har anmält kandidater för att få låsta listor, senaste datum för detta var 9 april. Det blev 3 079 unika låsta listor varav 261 i riksdagsvalet. Myndigheten har också jobbat med presentationen på webbplatsen och kommer presentera betydligt mer valresultat i samband med 2026 års val jämfört med 2022. Det är också ny lagstiftning som innebär att kommuner, länsstyrelser och utlandsmyndigheter ska presentera incidenter skyndsamt, vilket innebär att antalet anmälda incidenter med automatik kommer att öka. Valmyndigheten har också fått i uppdrag att fördjupa information till

utlandssvenskar om hur man röstar, liksom nya uppdrag gällande tillgänglighet. Gällande tillgänglighet är man intresserad av att kunna mäta väljares uppfattning av röstningen, till exempel hur väljare med funktionshinder uppfattar röstningen.

Johan Eklund, SCB, berättade att insamlingen avseende regeringsuppdraget att genomföra en s.k. integrationsbarometer går bra och att svarsfrekvensen i enkätinsamlingen är betydligt högre än förväntat.

Jonas Olofsson, SCB, berättade att SCB i slutet av 2025 publicerade uppgifter om andel förtidsröstande i EU-valet 2024. SCB planerar även att publicera uppgifter om förtidsröstning efter allmänna valen 2026.

Marie Lideus berättade om aktuella händelser inom SCB. Användarrådet för kommunikation och det myndighetsövergripande användarrådet för utbildningsstatistik har lagts ner. SCB har tillsammans med Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) fått regeringsuppdrag att säkra system inom hälsodataområdet. Vidare har Företagsregistret uppdaterats med nya SNI-koder. SCB anordnar en avgiftsfri sommarskola i augusti om prisindex och indexteori ur ett användarperspektiv, mer information kommer på SCB:s webbplats.

Henrik Ekengren Oscarsson berättade att det råder febril aktivitet inom Valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet. Det är förberedelser inför Valundersökningen där SCB drar urval och Indikator genomför insamlingen. Det blir även en ny riksdagsundersökningsomgång som går i fält 2027. Frågor som behöver ställas efter valet kan med fördel ställas i SOM-undersökningen. Det planeras även för en vallokalsundersökning tillsammans med SVT. Varieties of Democracy (V-Dem) vid Göteborgs universitet fick, i vanlig ordning, mycket uppmärksamhet för sin rapport om demokratins tillstånd i världen. Man fortsätter också analysera data från den ValSOM-undersökning som presenterades på Valårsseminariet i februari. Resultat kommer presenteras i Almedalen, där torsdagen den 25 juni är statsvetardagen.

3. En halv miljon i urval – SCB:s insamling av Folkhälsomyndighetens enkät om Hälsa på lika villkor

Johan Eklund berättade om SCB:s uppdrag att genomföra insamling av Folkhälsomyndighetens enkät Hälsa på lika villkor. Det är officiell statistik och syftet är att ta reda på hur Sveriges befolkning lever och mår. Enkäten genomförs vartannat år och att urvalen blev så omfattande beror på att många regioner vill ha redovisning och beställer tilläggsurvalurval. Totalt rör det sig om fyra utskick, men med olika strategier baserat på urvalspersonens

ålder. Det är regionsspecifika missiv och regionerna kan också ha sin logga på kuverten. Samtaget innebär det att det är 42 olika utsändningsgrupper och det tog 13 arbetsdagar att göra det första utskicket. Den omfattande insamlingen innebär också att det blir mycket kontakter med uppgiftslämnare och en relativt stor IT-belastning. Men systemen pallade för trycket och svarsfrekvensen ser ut att landa på en liknande nivå som 2024 när insamlingen genomfördes förra gången.

4. Insyn i partiets finansiering - Kammarkollegiet berättar om uppgifter de samlar in och offentliggör

Emma Ström och Henrik Wilhelmsson från Kammarkollegiet berättade om myndighetens arbete med att skapa insyn i partiernas finansiering. Insamlingen sker genom att företrädare för partierna skickar in uppgifter till Kammarkollegiet. Inrapporteringen grundar sig på Lag (2018:90) om insyn i finansiering av partier som syftar till att ge allmänheten insyn i hur partier, ledamöter och ersättare finansierar sin verksamhet. Inrapporteringen sker årsvis i juli och avser föregående år, Kammarkollegiet tar emot och offentliggör uppgifterna. Insynslagen omfattar politiska partier på samtliga nivåer, inklusive sidoorganisationer så som ungdomsförbund, och ledamöter och ersättare i beslutande församlingar. Redovisningen från partierna ska innehålla olika typer av offentligt stöd, medlemsavgifter, försäljning från lotteriverksamhet, insamling av kontanter, bidrag och övriga intäkter. Uppgifterna i redovisningarna finns i form av en CSV-fil på Kammarkollegiets webbplats. Bidragsgivare som är enskilda personer måste redovisas med namn och personnummer om de har donerat över 0,5 prisbasbelopp. P.g.a. GDPR får deras personuppgifter inte publiceras på internet men det är ändå offentliga, utlämningsbara uppgifter. I övrigt redovisas och publiceras alla uppgifter. Partierna är också reglerade så att de inte får ta emot anonyma bidrag (som överstiger 0,05 prisbasbelopp). Framöver kommer lagen ändras så att partierna även ska redovisa kostnader, tillgångar och skulder, det kommer även bli förbud mot anonyma bidrag och bidrag från utlandet.

5. Röjandekontroll i Demokratistatistiken - nuläget

Marie Lideus och Thomas Helgeson informerade användarrådet om beslutet att undanta SCB:s demokratistatistik från CKM som röjandeskyddsmetod. Skälen till beslutet är framför allt att liknande och närliggande uppgifter publiceras av Valmyndigheten och att vissa uppgifter är allmänt kända för flera av statistikprodukterna. För demokratistatistiken ska man se över vilken alternativ metod som ska tillämpas, detta kommer att ske i projektform och arbetet inleds under våren och ska vara redo att implementeras vid SCB:s publiceringar av nominerade och valda kandidater våren 2027. Bakgrunden

till att SCB:s statistik behöver ha någon form av röjandeskydd är statistiksekretessen enligt 24 kapitlet i Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). SCB kommer att informera användarrådet vidare om vilken metod som kommer att tillämpas och vad detta får för konsekvenser framöver.

6. Mandatperiodsrapport i nytt webbformat

Karolina Eriksson berättade om den rapport som SCB planerar att publicera i mitten av juni. Det blir en rapport som baseras på Partisympatiundersökningens fem mätningar under mandatperioden, samt SCB:s valstatistik. Rapporten kommer publiceras i det nya webbformatet som har tagits fram för att göra innehållet mer tillgängligt, bland annat med hjälp av interaktiva diagram. Strukturen för rapporten kommer till stora delar baserat på den rapport som behandlade mandatperioden 2018–2022.

SCB har också lanserat en sida för Valet 2026 och bland annat publicerat ett kartverktyg med valdeltagande och antal röstberättigade i 2022 års val till kommunfullmäktige med redovisning av valdeltagande i olika grupper ner till Regionala statistikområden (RegSO).

7. Demokratidagen 2026 går av stapeln 2 oktober

Jonas Olofsson berättade om planeringsarbetet inför SCB:s demokratidag den 2 oktober. Det kommer bli ett hybridseminarium med möjlighet till digital medverkan och medverkan på plats. Lokal håller på att upphandlas. När det gäller innehåll så kommer fokus vara på valen den 13 september. Användarrådet tycker det är positivt att det kommer gå att delta på plats och medkom med förslag och idéer på innehåll till dagen.

8. Nästa möte – vi bokar in höstens möte

Bestämdes till eftermiddagen den 24 november.